

PODSUMOWANIE

- Wolność sumienia i religii jest fundamentalnym prawem człowieka.
- Uczniowie i rodzice mają prawo inicjować i uczestniczyć w modlitwie w szkole publicznej. Dyrekcja szkoły (przedszkola) jest zobowiązana do umożliwienia takich praktyk.
- Zakaz lub odmowa organizacji praktyk religijnych, pod pozorem poszanowania praw mniejszości niechęcej w nich uczestniczyć jest naruszeniem konstytucyjnie gwarantowanych podstawowych praw człowieka.
- W przypadku niejednomyślności społeczności szkolnej w kwestii publicznej modlitwy w trakcie zajęć, rozwiązaniem niezgodnym z prawem jest zarówno zakazanie odmawiania modlitwy przez tych, którzy wyrażają takie życzenie, jak i nakazanie jej odmawiania przez tych, którzy tego nie chcą.

Instytut *Ordo Iuris* zapewnia nieodpłatną pomoc prawną w przypadku wystąpienia trudności lub pytań dotyczących prawa do modlitwy w publicznych placówkach oświaty.

WSPARCIE DARCZYŃCÓW

Instytut *Ordo Iuris* jest fundacją i zakres naszej aktywności jest ściśle uzależniony od funduszy, które pozyskamy na działalność statutową. Ceniąc sobie niezależność, nie korzystamy ze środków publicznych i grantów, których pozyskanie mogłoby ją ograniczać. Działalność prowadzimy tylko dzięki hojności naszych Darczyńców, zwłaszcza tych, którzy wspierają nas regularnie co miesiąc.

Darowiznę można przekazać na konto:

32 1160 2202 0000 0002 4778 1296

Fundacja Instytut na rzecz
Kultury Prawnej *Ordo Iuris*
ul. Górnośląska 20 lok. 6
00-484 Warszawa

oraz za pomocą przelewów internetowych
Tpay i PayPal
(szczegóły na stronie www.ordoiuris.pl).

**RAZEM MOŻEMY
REALNIE WPŁYWAĆ
NA RZECZYWISTOŚĆ!**

e-mail: biuro@ordoiuris.pl

tel. (22) 404 38 50

 www.ordoiuris.pl

 [/ordoiuris](https://www.facebook.com/ordoiuris)

 [@Ordoluris](https://twitter.com/Ordoluris)



**MODLITWA W SZKOLE
I PRZEDSZKOLU**

PRAWO KAŻDEGO DO MODLITWY ORAZ OBOWIĄZEK JEJ UMOŻLIWIENIA

Zgodnie z Konstytucją RP wolność religii obejmuje m.in. jej uzewnętrznianie indywidualnie lub z innymi, publicznie lub prywatnie poprzez modlitwę (art. 53 ust. 2 Konstytucji RP¹). Jest to jedno z podstawowych praw człowieka.

Fundamentalnym prawem człowieka jest również prawo do wychowania dziecka zgodnie z własnymi przekonaniami², z którego wynika prawo do przekazania dziecku wartości religijnych wyznawanych przez rodziców.

Dlatego też w przypadku wyrażenia przez uczniów czy rodziców woli odmawiania modlitwy w placówkach edukacyjnych, obowiązkiem ich dyrektorów jest zapewnienie odpowiednich warunków do zrealizowania tego prawa i umożliwienie odmawiania modlitwy w instytucjach, którymi kierują.

UNIEMOŻLIWIENIE MODLITWY TO NARUSZENIE KONSTYTUCJI

W przypadku uniemożliwiania lub utrudniania przez władze szkoły odmawiania modlitwy przez uczniów

1 Art. 53 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. brzmi: „Wolność religii obejmuje wolność wyznawania lub przyjmowania religii według własnego wyboru oraz uzewnętrzniania indywidualnie lub z innymi, publicznie lub prywatnie, swojej religii przez uprawianie kultu, modlitwę, uczestniczenie w obrzędach, praktykowanie i nauczanie. Wolność religii obejmuje także posiadanie świątyń i innych miejsc kultu w zależności od potrzeb ludzi wierzących oraz prawo osób do korzystania z pomocy religijnej tam, gdzie się znajdują”.

2 Art. 48 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. brzmi: „Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania.” Prawo to jest gwarantowane również umowami międzynarodowymi wiążącymi Rzeczypospolitą Polską, np. art. 5 Konwencji w sprawie zwalczania dyskryminacji w dziedzinie oświaty sporządzonej w Paryżu dnia 15 grudnia 1960 r. (Dz.U. z 1964 r. Nr 40, poz. 268); art. 2 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Paryżu 20 marca 1952 r. (Dz.U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175 ze zm.).

dochodzi do naruszenia art. 53 ust. 6 Konstytucji RP, zgodnie z którym nikt nie może być zmuszany do uczestniczenia ani do **nieuczestniczenia** w praktykach religijnych³. Zgodnie z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 1993 r.⁴, odmawianie modlitwy w szkole publicznej przez tych, którzy sobie tego życzą, jest **wypełnieniem** konstytucyjnego prawa do swobody praktykowania religii, a **uniemożliwienie tego typu praktyk stanowi naruszenie Konstytucji**.

Zgodnie z § 12 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach⁵ **modlitwa w szkole może być odmawiana przed i po zajęciach**.

W związku z nadrzędnym charakterem przepisów konstytucyjnych oraz koniecznością zapewnienia ochrony praw człowieka w jak najszerszym zakresie, uprawnione jest twierdzenie, iż publiczna modlitwa w szkole lub przedszkolu może odbywać się zawsze w stosownych momentach, a więc:

na początku i końcu zarówno cyklu zajęć, jak i poszczególnych jednostek lekcyjnych, a także w innych okolicznościach, np. przed posiłkami.

CO W SYTUACJI GDY NIE MA JEDNOMYŚLNOŚCI?

Poszanowanie praw osób niechęcych uczestniczyć w modlitwie nie może oznaczać uniemożliwienia innym realizacji ich prawa do uczestnictwa w modlitwie. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego „osoba, która deklaruje się jako niewierząca, nie może [...] oczeki-

3 Art. 53 ust. 6 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. brzmi: „Nikt nie może być zmuszany do uczestniczenia ani do nieuczestniczenia w praktykach religijnych.”

4 Sygn. akt U 12/92, <http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Szukaj?cid=1>.

5 Dz.U. Nr 36, poz. 155 ze zm.

wać, że nie będzie miała kontaktu z osobami wierzącymi, ich praktykami i symbolami religijnymi”⁶.

W sytuacji braku jednomyślności co do modlitwy w szkole lub przedszkolu, rozwiązaniem niezgodnym z prawem jest zarówno zakazanie odmawiania modlitwy przez tych, którzy wyrażają takie życzenie, jak i nakazanie jej odmawiania przez tych, którzy tego nie chcą. W obu przypadkach dochodzi bowiem do naruszenia konstytucyjnej wolności religii.

Należy podkreślić, że **zorganizowanie modlitwy nie stanowi zmuszania uczniów do ujawnienia swoich przekonań religijnych**, ponieważ czynią to dobrowolnie, co Trybunał Konstytucyjny podkreślił we wspomnianym orzeczeniu z 1993 r.

Zgodnie z przywołanym § 12 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 1992 r., odmawianie modlitwy w szkole powinno być wyrazem wspólnego dążenia uczniów oraz taktu i delikatności ze strony nauczycieli i wychowawców⁷. Należy przez to rozumieć wymóg zwrócenia szczególnej uwagi na odczucia osób innych wyznań oraz niewierzących.

Jednak poszanowanie praw osób niechęcych uczestniczyć w modlitwie nie może skutkować jej zakazem dla pozostałych.

Okoliczności związane z organizacją odmawiania modlitwy w szkole (przedszkolu) mogą być okazją do wychowania uczniów do życia w demokratycznym społeczeństwie, w którym zarówno wierzący, jak i niewierzący mają prawo do wyrażania swoich przekonań.

6 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2013 r., sygn. akt II CSK 1/13, Lex 1388592.

7 § 12 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach brzmi: „W pomieszczeniach szkolnych może być umieszczony krzyż. W szkole można także odmawiać modlitwę przed i po zajęciach. Odmawianie modlitwy w szkole powinno być wyrazem wspólnego dążenia uczniów oraz taktu i delikatności ze strony nauczycieli i wychowawców.” (Dz.U. Nr 36, poz. 155 ze zm.).